

BEOGRAJSKO ZASEDANJE IN ZAKONSKI OSNUTEK ZA SLOVENSKO ŠOLSTVO

Naša manjšina je nerazdružljiva enota

Izvedba določil londonskega sporazuma je neodložljiva - Uzakoniti je tudi treba šolstvo v Beneški Sloveniji in Kanalski dolini

V središču pozornosti slovenske javnosti v zamejstvu sta te dni dva dogodka: beograjsko zasedanje jugoslovansko-italijanskega odbora za izvajanje manjšinskih določil, vsebovanih v londonskem sporazumu, ter osnutek zakona za ureditev slovenskega šolstva na Tržaškem in Goriškem, ki ga je ministrski svet odobril konec zadnjega tedna.

Na beograjskem zasedanju, ki se je pričelo v ponedeljek, razpravljajo v glavnem o slovenskem šolstvu, dvojezičnosti, dvojezičnih napisih ter o tistem določilu londonskega sporazuma, s katerim se je italijanska vlada bila obvezala, da bo v vseh državnih in poldržavnih ustanovah zaposlila »primerno« število oseb slovenske narodnosti. Ta vprašanja je postavilo na dnevni red jugoslovansko odposlanstvo, medtem ko so Italijani iznesli pritožbe glede na pomanjkljivo opremo na italijanskih šolah v Istri, svobodo združevanja ter predlagali, naj se razpravlja o nekaterih vlogah, ki jih je odboru dostavilo nekaj Italijanov iz Istre.

Vsak nepristranski opazovalec mora že po bežnem pregledu dnevnega reda priznati, da so vprašanja, ki so jih sprožili Jugoslovani, neprimerno važnejša od tistih, ki jih je postavilo italijansko odposlanstvo. V prvem primeru gre namreč za določila, ki zadevajo najosnovnejše narodne koristi tržaških Slovencev in ki jih italijanska vlada ni pričela izvajati, čeprav je od podpisa londonskega sporazuma poteklo že skoraj šest let.

SE ČAKAMO NA ODGOVOR

S tem da se že skoraj šest let zavlačuje ureditev slovenskih šol, da se še ni uvedlo dvojezično uradovanje, da se ni postavil noben dvojezični napis na cestna križišča, na pročelje javnih poslopij in da ni bil v javno upravo sprejet niti en Slovenec, je bila slovenski skupnosti na Tržaškem povzročena že ogromna škoda.

Odkar je Italija prevzela upravo Tržaškega ozemlja, so izvoljeni predstavniki tržaških Slovencev dostavili predsedništvu vlade že dve spomenici (zadnja je bila odposlana lanskega oktobra), v katerih so bile obrazložene naše zahteve, a do danes še odgovora niso dobili.

ZASTOPSTVO V JAVNI UPRAVI

Kdor je nadalje imel priliko o teh zadevah govoriti s tukajšnjimi najvišjimi ob-

lastniki, je lahko ugotovil, s kakšnimi zvinitimi izgovori opravičujejo svoje ravnanje. Da bo slika jasnejša, navajamo samo odgovor, ki ga je generalni komisar Palamara lanskega oktobra dal odposlanstvu slovenskih županov in občinskih svetovalcev. Ko so ga namreč ti opozorili, da Slovenci niso zastopani v javnih uradih, je dr. Palamara odgovoril, da smo tega stanja pravzaprav sami krivi, ker se Slovenci ne udeležujemo natečajev za razna službena mesta. Italijanska zakonodaja pa ne dovoljuje, da bi kdorkoli stopil v državno službo in napredoval, ne da bi položil izpite.

Palamarovo stališče je sicer pravno utemeljeno, toda če bi se Slovenci ravnali po njegovih nasvetih, lahko čakajo do **sodnega dne**, da bodo pravično zastopani v javni upravi. Vsakomur pa mora biti jasno, da se to vprašanje lahko pravično reši samo, če oblastva odredijo določeno število službenih mest za Slovence, kar je bil konec koncev tudi smisel londonskega sporazuma. Takó je zadevo rešila Jugoslavija v Istri in enak ukrep je pred kratkim tudi Italija izdala za nemško manjšino na Južnem Tirolskem. Ko pa bodo razpisani na-

tečaji za ta službena mesta, je g. Palamara lahko gotov, da ne bodo manjkali slovenski kandidati.

JAVNI NAPISI

O dvojezičnih napisih ugotavljamo tole: v nobenem državnem uradu ni **niti enega** slovenskega napisa. Zgodilo se je celo, da so bili odstranjeni dvojezični napisi, ki jih je bila postavila bivša ZVU, kot n. pr. na pročelju poslopij, kjer so policijska poveljstva. Kakšne težave pa so s cestnimi napisi, najboljše vedo upravitelji slovenskih občin. Prav pred dnevi je na primer nabrežinska občinska uprava zvedela, da je prefektura zmanjšala na polovico postavko proračuna, ki je predvidevala izdatek za dvojezične cestne napise. Od predvidenih 400 tisoč lir bo smela potrošiti le 200 tisoč, kar pomeni, da ne bo mogla izvesti vsega svojega programa.

Toda nabrežinska občina je te dni doživela še nekaj hujšega. Uprava je namreč vključila v proračun izdatek 300 tisoč lir za honorar prevajalcu, toda generalni komisarjat je odobril le 60 tisoč lir, zaradi česar bo hudo oškodovano dvojezično uradovanje.

Pričakujemo nekaj otipljivih uspehov

Navedli smo tako le nekaj osamljenih primerov, da bo javnost poučena o resničnem položaju naše manjšine na Tržaškem in zlasti spoznala, kakšna zvita sredstva se uporabljajo, da se prepreči izvajanje manjšinskih določil londonskega sporazuma. Zato je sedanje šesto zasedanje jugoslovansko-italijanskega odbora izredne važnosti in od njega tržaški Slovenci pričakujemo nekaj takojšnjih otipljivih uspehov. Komur je bila zaupana naloga, da brani naše koristi, naj se zlasti zaveda, kako tukajšnje ljudstvo ne more več trpeti, da se že skoraj dolgih šest let še niso pričela izvajati bistvena določila slovesno podpisane mednarodne pogodbe.

NOVI ZAKONSKI OSNUTEK

Kot smo omenili, je ministrski svet pred dnevi odobril osnutek zakona za slovenske šole na Tržaškem in Goriškem. O osnutku samem ne moremo danes izreči nobene sodbe, ker ga ne poznamo. Kar pa nas je pri tem zelo presenetilo, je, da zakonski predlog jemlje v poštev le šolstvo na Tržaškem in Goriškem, medtem ko je obče zna-

no, da obstajata v videmski pokrajini Beneška Slovenija in Kanalska dolina, kjer že več kot 1500 let bivajo Slovenci, katerim po vseh človeških in božjih postavah prav tako pritičejo šole v materinem jeziku.

Ker je vlada, kot vse kaže, še vedno odločena tajiti Beneškim Slovincem šole v materinščini, je jasno, da moramo tudi njen zadnji ukrep vzeti na znanje z velikimi pridržki.

Predvsem je treba ugotoviti, da so bile slovenske šole na Tržaškem in Goriškem ustanovljene po drugi svetovni vojni, in sicer za časa angloameriške vojaške zasedbe. Šole na Tržaškem so pa bile že zaščitene z londonskim sporazumom, saj njegov posebni statut natančno našteva, koliko otroških vrtcev, osnovnih in srednjih šol pritiče tržaškim Slovincem. Zato je danes potrebno le z zakonom določiti, koliko stalnih učiteljskih mest pripada posamezni osnovni šoli, porazdeliti stolice po posameznih srednjih šolah ter urediti vsa ostala tehnična vprašanja, ki jih predvideva italijanska šolska zakonodaja.

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

Nedelja, 3. julija, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Slovenske narodne pesmi; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 15.40 Vokalni tercet »Metuljček«; 17.40 Operne arije in dueti; 18.30 Slovenske zborovske pesmi; 19.00 Nedeljski vestnik; 21.00 Pesniki in njih stvaritve: »Giuseppe Ungaretti« (Josip Tavčar); 22.00 Nedelja v športu.

Ponedeljek, 4. julija, ob: 14.30 Teden v svetu; 18.00 Oddaja za najmlajše — Jože Zupan: »Dimnikar in sreča«, pravljica, igrajo člani RO, nato Motivi iz jugoslovanske folklorne; 19.00 Utrinki iz znanosti in tehnike; 20.00 Športna tribuna; 20.30 Giacomo Puccini: »Tosca«, opera v treh dejanjih. Pri bližno ob 22. uri: »Mala literarna oddaja«.

Torek, 5. julija, ob: 18.00 Radijska univerza — Tone Penko: Strupi, mamila in nasladi: »Koka in kola«; 18.30 Slovenski folklorni ansambel; 19.00 Šola in vzgoja — Ivan Teuerschuh: »Pomen telesnega in duševnega oddiha za mladega človeka«; 19.20 Iz Mozartovih in Beethovnovih del; 21.00 Ilustrirano predavanje — Saša Martelanc: S popevko okrog sveta: »Poslovilni šopek«; 22.00 Umetnost in življenje — Miran Pavlin: »Udeležba italijanskih umetnikov na XXX. Beneški Umetnostni Bienniali«; 22.15 Simfonični koncert orkestra Slovenske filharmonije, ki ga vodi Bogo Leskovic — Anton Lajovic: Jesenska pesem, Zvonimir Ciglič: Obrežje plesalk.

Sreda, 6. julija, ob: 18.00 Z začarane police — Edvard Martinuzzi: »Tri miške«; 18.25 Dalmatinske narodne pesmi; 19.00 Zdravstvena oddaja (dr. Milan Starec); 21.00 »Učenec zlahtnosti«, komedija v treh delih (Francisco Manuel de Mello - Lelja Rehar), igrajo člani Slovenskega Gledališča v Trstu - vodi Modest Sancin.

Četrtek, 7. julija, ob: 18.00 Radijska univerza — Ivan Artač: Razvoj Evrope — I. del, Srednji vek: »Spor med papežem in cesarjem«; 18.10 Albert Rousset: Pajkova pojedina, balet pantomima; 18.30 Slovenski oket; 19.00 Širimo obzorja — Saša Rudolf: Odkrili smo prvine: »Polonij in radij«; 21.00 Obletnica tedna — Mario Kalin: »100-letnica smrti Charlesa Goodyeara, izumitelja vulkanizacije kavčuka«; 22.00 Iz sodobne književnosti — Martin Jevnikar: Leopold Suhadolčan: »Človek na zidu«.

Petek, 8. julija, ob: 13.30 Glasba po željah; 18.00 Vloga propagande v zgodovini človeštva — Mirko Javornik: »Srednjeveško gledališče v službi propagande«; 19.00 Sestanek s poslušalkami (M. Prepehuh); 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Znanost in tehnika — Miran Pavlin: »Sodobni cementni aglomerati«; 22.15 Koncert harfistke Pavle Petrič-Uršičeve — Suriani: Partita, Zvonimir Bradič: Pravljica, Ivo Petrič: Largo, rondino in impromptu.

Sobota, 9. julija, ob: 13.30 Dobrodošle! Plošče prvič v oddaji; 15.00 Koncert operne glasbe, ki ga vodi Alberto Paoletti s sodelovanjem sopranistke Virginije Zeani in baritonista Renata Capecchija. Orkester in zbor RAI-TV iz Milana; 16.00 Dante Alighieri: Božanska komedija: Vice - 33. spev. Pripravil B. Tomažič, prevod A. Gradnik; 18.00 Gospodarski in socialni dvig italijanskega Juga — Franc Jeza: »Pobude deželni vlad na Siciliji in Sardiniji«; 18.40 Na stop gojencev Tržaške Glasbene Matice; 19.00 Pisani balončki, radijski tečaj za najmlajše; 20.40 Zbor »Ljubljanski zvon«; 21.00 »Novi skupini«, radijska drama (Gian Francesco Luzi - Franc Jeza), igrajo člani RO.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 3. julija, nedelja: Hiacint, Nada
- 4. julija, ponedeljek: Urh, Uroš
- 5. julija, torek: Ciril in Metod
- 6. julija, sreda: Dušica, Jan
- 7. julija, četrtek: Manica, Vilibald
- 8. julija, petek: Liza, Spela
- 9. julija, sobota: Veronika

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 29477

Naša manjšina je nerazdružljiva enota

(Nadaljevanje s 1. strani)

Položaj slovenskih šol na Goriškem je drugačen, ker niso z zakonom zaščitene, temveč je Italija dejansko le ohranila to, kar je dobila.

Ker pa vladni osnutek ne upošteva Beneških Slovencev in naših bratov v Kanalski dolini, nastane vprašanje, ali je politično umestno in sploh moralno dovoljeno ta sklep vzeti resno na znanje. Mi predvsem glasno in odločno poudarjamo, da slovenska narodna manjšina v Italiji tvori eno in nerazdružljivo enoto, ki sega od Oreha pri Trstu, preko Krasa, goriških Brd, Beneške Slovenije do Trbiža. Nobenemu oblastvu na tem svetu nadalje ne priznavamo pravice, da bi to enoto delilo v razne kategorije, od katerih bi ena imela več pravic od ostalih. Takšna politika je propadla celo v Afriki in je prava sramota, če jo kdo hoče še danes ohraniti sredi civilizirane Evrope. Zato najodločneje protestiramo, da je italijanska vlada z zadnjim ukrepom hote povsem prezrla Beneško Slovenijo in

Kanalsko dolino, ter obenem izjavljamo, da se bomo proti taki diskriminacijski in globoko nemoralni politiki upirali z vsemi zakonitimi sredstvi.

Zato sploh ne moremo verjeti, da je jugoslovansko odposlanstvo v Beogradu, kot je v sredo poročal tržaški slovenski dnevnik, »pozdravilo« novico, da je italijanska vlada odobrila zakonski osnutek za ureditev slovenskega šolstva le na Tržaškem in Goriškem. V tej zvezi so vsekakor nujno potrebna takojšnja in natančnejša pojasnila, da se ne razširi občutek, da je matična domovina pustila na cedilu važen del naše manjšine.

In končno nas tudi zanima, kaj porečejo danes tisti tržaški in goriški slovenski voditelji, ki so ob zadnjih državnoborskih volitvah priporočali volivcem, naj oddajo glas kandidatom italijanske vladajoče stranke, ali kako ti voditelji danes opravičujejo sodelovanje s stranko, ki še vedno odreka šole v materinščini tolikim našim rodnim bratom.

Južni Tirol pred Združenimi narodi

Vprašanje avtonomije Južnih Tirolcev je prešlo že v zadnjo stopnjo. Avstrijska vlada je zavrnila Tambronijev predlog, da bi zadevo izročili v razsodo mednarodnemu sodišču v Haagu. Sklenila je, da še ta teden zaprosi Združene narode, naj odločijo v tem spornem vprašanju med Avstrijo in Italijo.

Državni podtajnik Gschnitzer je dopisnikom pojasnil postopek dunajske vlade. Dejal je, da ne gre pri vprašanju nemške manjšine za neko golo juridično vprašanje.

Le o takih spornih zadevah izreka mednarodni pravni dvor svoje mnenje. Ravnanje z nemško tirolsko manjšino ima pa politično - moralno ozadje. Nekaj drugega je, če gre na primer za juridično ugotavljanje, do kod od obale segajo ribiške pravice kake države, je nadaljeval Gschnitzer, popolnoma na drug način je pa treba reševati vprašanje usode in bodočnosti kake narodne skupine.

Podtajnikovo mnenje je popolnoma pravilno, čeprav italijanski tisk ugotavlja, da

BOJ PROTI LAKOTI

Kljub današnjemu napredku je danes še vedno na milijone lačnih ljudi. Pomanjkanje hrane pa ne občutijo samo prebivalci gospodarsko zaostalih držav, ampak tudi številne množice civiliziranih dežel. Pomislimo samo na mnoge upokojece olikanih držav, ki se preživljajo z bornimi mesečnimi pokojninami po 10.000 lir.

Ameriški podpredsednik Nixon je zato pozval vse države, naj oddajo svoje odvečne zaloge Organizaciji združenih narodov, da jih porazdeli med revne države. Povedal je tudi, da je Eisenhower nameraval v ta namen sklicati drugi vrhunski razgovor. Sestanek da je odpadel predvsem zaradi poloma prvega.

Nixon pa je mnenja, da bi se kljub temu morali zbrati zastopniki bogatih držav, kajti dati kruha lačnim pomeni še v večji meri delati za mir, kakor pa če se ministri »kregajo« o razorožitvi.

je zadeva, ki se je na osnovi Gruber De Gasperijskih dogovorov tikala doslej le Avstrije in Italije, postala s prizivom na Združene narode mednarodna.

Saj vprašanje krivic, ki jih mora katera koli manjšina prenašati, ni zgolj »pravna zadeva« ene ali dveh držav, ampak trka na moralno vest vsega človeštva.

— • —

VSEM POKOJNINO!

Vlada je pripravila zakonski osnutek, po katerem naj bi vsi državljani (vključno ženske in doslej izključeni poklici) prejeli po 65. letu starosti pokojnino. Poseben člen predvideva, da lahko tudi dosednji zavarovane zviša pokojnino, ako prostovoljno plača socialnemu skrbstvu dodatne prispevke.

K tej lepi pesmi pa moramo dodati eno grdo noto. Vsi vemo, da si INPS (Državni zavod za socialno skrbstvo) zida krasne palače, njegovi uslužbenci prejema celotno štirinajsto plačo, medtem ko upokojeenci potegnejo nekaj borih tisočakov, komaj za mleko in sobo. Znani so številni primeri suplentov — profesorjev, ki brez pravice do državne pokojnine prejema po petnajstih ali več letih službe od Socialnega skrbstva komaj 20.000 lir na mesec.

Vlada bi morala skrbeti istočasno tudi in predvsem za pravično pokojnino, da bi ne bilo več nezaslišane razlike med pokojninami po 150.000 lir za »nekater«, in po 15.000 lir za druge, ki so prav tako služili državi.

NESPAMETNA IN OGABNA GONJA

Proti nekemu slovenskemu odvetniku je goriška odvetniška zbornica uvedla disciplinski postopek, ker je bil partizan in jugoslovanski častnik, ko se je odločala priпадnost naših krajev.

Proti takemu ravnanju najodločneje protestiramo, pri čemer se opiramo na jasne zakone in tudi na samo italijansko ustavo, ki bi morali biti zlasti za odvetnike, nekaj vzvišenega in svetega.

Alžirsko - francoski razgovori začasno prekinjeni

Pogajanja med zastopniki alžirske odporne vlade in Francozi so se prekinila včeraj. Bumengel in tovariši so odleteli domov, da se pogovore z načelnikom Ferhat Abasom o francoskih predlogih.

Uradno poročilo pravi s pristno francosko diplomatsko tenčino, da so bili »emisarji zunanje odporne organizacije obveščeni o pogojih za časten izid bojov, za ugodno rešitev oboroženega spora in da se zagotovi usoda borcev«.

Alžirci, katere so sprejeli spočetka kot »opolnomočene odposlance« domačinske vlade, je zjezilo, da jih sedaj ponižujejo na

stopnjo nekih »emisarjev«, to je, napol uradnih prenašalcev predlogov. Še važnejše pa je dejstvo, da uradna francoska izjava ne govori nič o bodoči ureditvi Alžirije, ampak samo, naj se končajo borbe.

V Tunizu je vest povzročila precejšnjo nevoljo, čeprav hitijo poluraadni francoski tolmači z razlago, da prekinitev ne pomeni še konca pogajanj.

Delouvrier, francoski minister v Alžiriji, je tudi izjavil, da bo nadaljevanje pogajanj moralo stopiti iz strogo vojaškega okvira in da bo moralo načeti tudi upravna in diplomatska vprašanja.

Vsekakor je zavlačevanje pogajanj s praviimi zastopniki Alžirije le voda na mlin skrajnih prenapetežev, ki nočejo domačinom niti za las popustiti.

Ce ne bo trma obmolnila, bodo zopet ruške govornice v alžirskih planinah. Takrat pa bo tudi za De Gaullovo posredovanje prepozno.

— • —

Hruščev na Dunaju

Danes je sovjetski ministrski predsednik Nikita Hruščev prispel na devetdnevni uradni obisk v Avstrijo. Spremljajo ga žena, hčerka, zet, zunanji minister Gromiko in drugi visoki člani sovjetske vlade.

Obisk Nikite Hruščeva na Dunaju vzbuja veliko pozornost zlasti v zahodnih političnih krogih, ker je Avstrija prva dežela izven vzhodnega tabora, ki po neuspelem pariškem vrhunskem sestanku sprejme sovjetskega prvaka.

Avstrijski in sovjetski državniki se bodo, kot je sporočil kancler Raab, razgovarjali predvsem o medsebojnih gospodarskih odnosih, toda na dnevnem redu bo gotovo tudi proučitev mednarodnega političnega položaja. Avstrijci bodo obenem izkoristili priliko, da Hruščevu obrazlože vprašanje Južnega Tirola, kar je važno zlasti sedaj, ko se pripravljajo na razpravo pred Združenimi narodi, kjer ima Sovjetska zveza velik vpliv. Politični opazovalci ugibajo, če bo Hruščev odkrito podprl avstrijske zahteve glede nemške manjšine v Italiji. Mnogi sodijo, da se bo Sovjetska Rusija že zato postavila na stran Južnih Tirolcev, da dokaže, kako se tudi v zahodnih državah ne spoštujejo pravice malih narodov ali njihovih manjšin.

Nujno potrebno pa bi bilo, da bi kdo Hruščeva opozoril, kako tudi Avstrija tepta najosnovnejše pravice slovenske manjšine na Koroškem. Zato bi morala najprej narediti red doma in bi šele nato lahko z uspehom ščitila koristi Južnih Tirolcev pred mednarodno javnostjo.

Somalija svobodna

V sredo je poslednjikrat plapolala italijanska tribarvnica na drogu vladne palače v Mogadisciu, prestolnici Somalije. Trikrat so je pozdravili pri snemanju zvoki trobent oddelka nove somalske države.

S tistim trenutkom je prenehala ne samo nadvlada Italije nad to afriško kolonijo, zapadel je tudi njen mandat nad Somalijo.

V sredo opolnoči je bila slovesno proglašena neodvisnost dvajsete afriške države.

Slovesnosti za neodvisnost so se uradno začele s poslovnim banketom na čast načelniku italijanske upravne oblasti Di Stefanu. Višek svečanosti pa je v petek 1. julija. Po ulicah nove prestolnice se gnete veselo razpoložena množica domačinov. Z letališča odhajajo stara odposlanstva. Prihajajo pa nova. Dospel je že novi italijanski poslanik Silvio Daneo. Obenem z njim je prišla tudi številna italijanska delegacija pod vodstvom prosvetnega ministra Medicija. Kot italijanski zastopnik ob proglašitvi nove države bi moral prisostvovati zunanji minister Segni, a je v zadnjem hipu zbolel, ker se je pred odletom v Afriko dal cepiti proti malariji.

Dnevnik nemške armade

V Nemčiji pripravljajo izdajo tajnega dnevnika nemške armade za Hitlerja. Dnevnik je vedno skrbno hranil Hitler sam. V številnih zapiskih, ki bodo obsegali šest zvezkov po 1500 strani, so zabeleženi vsi diktatorjevi razgovori z nacističnimi generali in veljaki. Iz dokumentov bo baje razvidno, kako je Hitler trmasto vsilil armadi in generalom svojo voljo, tudi če so bili njegovi načrti zgrešeni, in kako je vojska utrpela zaradi njih najbolj krvave izgube. Firerju ni šlo toliko za koristi države kot za njegovo osebno veljavo. Delo bo uredil nemški zgodovinar Ernest Schramm. Prvi zvezek bo izšel v začetku prihodnjega leta, nato ostali zvezki v enoletnih presledkih.

Moč sovjetske armade

Na novo leto so se v veliki dvorani sv. Jurija v Kremlju bleščali lestenci. Prvaki Sovjetske zveze so bili zbrani pri svečanem obedu. Med pojedino se dvigne Hruščev in ves dobre volje takole nagovori prisotne. »Sovjetska zveza ne potrebuje toliko vojakov, kot jih ima danes. Naše čete so tako močno oborožene z raketnim in jedrskim orožjem, da smo že zmanjšali vojsko za dva milijona in sto tisoč mož. V prihodnjih 20 mesecih bomo poslali domov še milijon dvestotisoč vojakov«.

Poleg njega sedeči maršal Rodijon Jakovljevič Malinovski mu je navdušeno ploskal. Hruščev je nadaljeval: »Če bo šlo tako naprej, bomo armado kar odpravili. Naše meje bo varovalo atomsko orožje.« Tedaj se dvigne sovjetski maršal in nazdravi: »Tovariš Hruščev, oborožene sile Sovjetske zveze pozdravljajo popolno razorožitev!« Nato si pa še prisrčno stisneta roke in drug drugemu pomežikujeta.

Sta morda oba igrala komedijo? Odpri-mo brošuro, ki jo je izdal glavni stan NATO leta 1956. V njej beremo, da ima Sovjetska zveza 5,7 milijona vojakov. K tem je treba prišteti še 2,3 milijona izvežbanih čet na Kitajskem in en milijon v vzhodnih evropskih državah.

Zapadne države so torej izpostavljene ogromnim armadam desetih milijonov mož Vzhoda. Če torej Sovjeti znižajo sile za tri milijone in pol, razpolagajo še vedno z velikim stalnim vojnim strojem.

To pa še ni vse!

Marca meseca je ameriški letalski general Powers preplašil ameriško javnost z novico, da razpolaga Sovjetska zveza s 300 medcelinskimi vodikovimi bombami, ki lahko uničijo vsa vojaška oporišča, vse tovarne in skladišča orožja v ZDA. Moskvi ni treba potemtakem imeti pod orožjem nič več moštva, kot ga potrebujejo policija in tehnične čete.

Razen tega je treba računati, da niso tisti trije odpuščeni milijoni vojakov enostavno zginili, ampak da so jih poslali na sever in v Sibirijo, kjer delajo v tovarnah in drugih vojnih obratih ter množijo vojno zmogljivost rdeče armade. Istočasno so pa na vsak poziv pripravljeni stopiti zopet v bojne vrste.

Hruščev ni zastoj mežikal tovarišu Malinovskemu. Res da ni več stalno pod orožjem pet milijonov mož, a vsi odpuščeni se nahajajo kot teritorialna milica po vsem prostranem ruskem ozemlju, ki pomagajo utrjevati moč in silo Sovjetske zveze.

KMEČKA BANKA

GORICA

ULICA MORELLI 14 - TELEFON 22-06

Pooblaščen bank za finančne posle z inozemstvom

Vam nudi ugodne pogoje za trgovske posle in bančne usluge (tekoči računi, hranilne vloge, posojila, vnovčevanje in diskontiranje menic, posli z inozemstvom itd.)

Tržaškega

Tržaški občinski svet:

SPORI V DEMOKRISTJANSKIH VRSTAH

Na ponedeljkovi redni seji tržaškega mestnega sveta je bil izvoljen novi odbornik za ekonomat. Na tem mestu je doslej bil demokristjan ing. Spaccini, ki pa je odstopil, ker je s tem hotel protestirati zoper imenovanje Slovencev in komunistov v razne občinske ustanove, kot je n. pr. Podporno društvo.

Za novega odbornika je bil izvoljen demokristjan ing. Puppi, ki je prejel 27 glasov. Komunisti, socialisti in dr. Dekleva so se glasovanja vzdržali, misovci so oddali glas svojemu pristašu dr. Morelliju, trije svetovalci pa so oddali bele glasovnice.

Na seji je župan Franzil tudi sporočil, da je upravni odbor sklenil izključiti iz svoje srede člana dr. Pecorarija, ker se ni udeležil treh odborovih sej in se ni niti opravičil. O tem sklepu bi moral razpravljati tudi občinski svet, toda razprava je sedaj nepotrebna, kajti župan je medtem prejel od dr. Pecorarija pismo, v katerem mu sporoča, da se prostovoljno odpoveduje svojemu mestu. Bivši odbornik opravičuje svoj korak, češ da ne more več sodelovati z ljudmi, ki so dopustili, da so bili v občinske ustanove imenovani tudi predstavniki Slovencev in komunisti. Dr. Pecorari je obenem očital tržaškemu demokristjanskim voditeljem, da hočejo izvesti tako imenovano »odprtje na levo« in je kot dokaz navedel ravnanje socialkomunistov, ki so se ob izvolitvi novega odbornika Puppija glasovanja vzdržali in s tem posredno podprli vladajočo stranko.

V ponedeljek je svet tudi odobril resolucijo glede pokojnin, ki jih plačuje Zavod za socialno zavarovanje. Svet ugotavlja, da so pokojnine prenizke in da so upokojenci, živeči v tržaški, goriški, trentinski ter bencenski pokrajini, se pravi na bivšem avstrijskem ozemlju, v slabšem položaju kot ostali delavci Italije, ker jim Zavod za socialno skrbstvo ne upošteva vojaških službenih let v Avstriji in ker si teh let ne morejo niti odkupiti. Zato resolucija zahteva, naj parlament izda čimprej poseben zakon, ki bo to vprašanje pravično rešil.

POMORSKE PROGE Z ISTRO

S prvim julijem bodo pomorske proge iz Trsta z istrskimi lukami obratovala pod novo plovbeno družbo: Navigazione costiera Alto Adriatico. Ta družba je prevzela tri obrežne parnike prejšnje družbe Istria-Trieste. Med tem pa je že postavila na gredelj tri nove parnike. Največji ima nosilnost 450 ton in zmogljivost za 600 potnikov. Vzdrževal bo zvezo s Puljem. Ostala dva bosta imela le po 350 ton. Plula bosta med Trstom in bližnjimi lukami.

Z novo preuredbo je upanje, da bo bolj poskrbljeno za udobnost potnikov kot doslej.

BIRMOVANJE V TRSTU

Na praznik sv. Petra in Pavla se je v nekaterih tržaških cerkvah podeljeval zakrament sv. birme. Dopoldne je msgr. Santin birmal v zasebni kapeli tri otroke, ki spadajo k družini cirkusa Orfei. Popoldne pa se je obred birmovanja vršil v cerkvi

sv. Janeza Bosco v ulici Istria. Pri Svetem Antonu novem je pa isto popoldne birmoval poreško-puljski apostolski administrator msgr. Nežič. Birmance je nagovoril tudi v slovenskem jeziku, kar je zelo dobro vplivalo na številne birmance in botre. Msgr. Nežič se je vračal skozi Trst z uradnega obiska pri papežu. Birmansko razpoloženje je povzdignilo po nočnem viharju tudi lepo popoldansko vreme, kar je bila izjema v prejšnjih letih na praznik sv. Petra in Pavla.

Lonjer:

KULTURNA PRIREDITEV

Prosvetno društvo Lonjer - Katinara je v sredo zvečer uprizorilo na dvorišču vaše gostilne šaloigro v treh dejanjih Vozel. Igra, ki jo je režiral član SG iz Trsta Stane Raztresen, je prav dobro uspela, čeprav so tako občinstvo kot igralci ves čas bili v skrbeh zaradi nevihte, ki je grozila, da bodo morali predstavo odložiti.

Pobuda domačega prosvetnega društva je vsekakor hvale vredna in vsi si želimo, da bi mlade igralce spet kmalu videli na odru.

TRŽAŠKI VELESEJEM

Za letošnji XII. tržaški velesejem je vsekakor najbolj značilna prisotnost afriških držav, ki so šele v zadnjih letih dosegle neodvisnost. Tako je bil v sredo dan Kameruna, ki prvič razstavlja ne samo v Trstu, temveč v Evropi. Konec prejšnjega tedna je bil dan Slonokoščene obale, ki je postala neodvisna šele pred dvema letoma. Vse črnske države razstavljajo v glavnem razne vrste tropskega lesa, ki se odlikujejo po svoji izredni trdnosti in odpornosti. Slonokoščena obala je nadalje eden največjih proizvajalcev kave na svetu in bi rada navezala stike prav s Trstom, ki je najprikladnejše pomorsko središče za srednjeevropsko tržišče. V našem mestu so, kot znano, prav v zadnjem času že odprli velika skladišča za brazilsko kavo.

Črnske države so važne tudi zaradi tega, ker uvažajo najrazličnejše stroje in izdelke in bi zato lahko Trst postal važen posredovalec v trgovinskih odnosih med temi deželami ter evropskimi industrijskimi državami.

Iz vsega tega vidimo, da je letošnji velesejem izredne važnosti za naše mesto in želeli je, da bi tukajšnji gospodarstveniki čimbolj izkoristili trenutni ugodni položaj.

Nabrežina:

Prefektura je pred dnevi odobrila proračun leta 1960. Značilno je, da je bila povsem črtana postavka za opremo in poslovanje Doma počitka, ki bo tako ostal še vedno prazen.

KROZEK SLOVENSКИH IZOBRAZENECV

v Trstu priredi tudi letos od 1. do 16. avgusta letovanje v Beli peči. Kdor se ga namreka udeležiti, naj se prijavi do 15. julija v Trstu, ul. Commerciale 5/I., ali v Gorici na Travniku 18/II., kjer bo izvedel za vse podrobnosti.

»CESARJEV SEN«

Ustanova za tujski promet pripravlja za letošnjo sezono neko novost v Miramaru. Že lani so tujce in domačine zelo vlekli svetlobni in zvočni večeri v parku belega gradu, kjer se je pletla nit nesrečne usode cesarja Maksimilijana in njegove žene Karlole.

V sredo zvečer pa bodo k običajnim večerom v miramarskem parku dodali še novost v nemškem jeziku. Izvajali bodo v okviru »Luči in zvoki« še »Der Kaisertraum von Miramar« (Cesarski sen v Miramaru). V melodije je vpleten zelo peven odlomek (Lied), ki naj bi ostal kot značilna romanca o belem gradu ob Adriji.

Nekdanje prizorišče velikih političnih sanj avstrijskih Habsburžanov je postalo danes prijetna vaba za tujski promet. Tako mine slava sveta.

SOLSKO OBVESTILO

Ravnateljstvo Slovenske nižje trgovske strokovne šole v Trstu sporoča, da so v poletnem roku z uspehom opravili nižji tečajni izpit naslednji kandidati: Belič Renato, Franceschi Valentino, Rodica Pavel, Svava Slavko, Kuret Nevja, Cettul Renata, Čok Ada, Košuta Nadja, Furlan Nadja, Malalan Savica, Pasarit Nataša, Pečenik Petrica, Sancin Stana, Kukanja Sergij (privatist). Popravne izpite ima 7 kandidatov odklonjena sta bila dva kandidata.

Od učencev, ki so obiskovali III. oddeljeni razred tega zavoda na Proseku so opravili z uspehom izpit: Bukavec Majda, Prašelj Vojka Marija, Regent Ana, Ukmar Vesna. Popravne izpite imajo 4 dijaki, 3 pa so bili odklonjeni.

Beneška

IZ AHTNA

Pred dvema letoma nam je huda povodenj povzročila veliko škodo, ker so bili razdejani nasipi ob reki Malini. Kot posledica so nastali poleg tega številni plazovi. Pristojna oblastva pa se še do danes niso zganila, da bi odpravila strahotne posledice povodnji ter zgradila zlasti nove nasipe na Malini. Zato živimo v neprestanem strahu pred morebitno novo povodnijo. Ogledov in obljub je bilo sicer nič koliko, a vse je ostalo le pri besedah.

Od vseh naših gorskih vasi se najslabše godi Porčinju, ki je še vedno odrezan od doline. Vas leži na strmem pobočju Čufin in šteje 60 družin. Njeni prebivalci morajo še vedno prenašati vsa bremena na ukrivljenih hrbtih. Vsakdo si lahko predstavlja njihove muke in skrbi zlasti tedaj, če potrebujejo zdravnika ali babico. Že pred 10 leti so sicer pričeli graditi prepotrebno cesto, a delo so kmalu prekinili. Za njegovo obnovitev se kljub neprestanemu moledovanju prebivalstva nihče ne zmeni. Ne smemo se zato čuditi, da se je v zadnjih dveh letih izselilo kar 90 od 220 ljudi. Tako tudi tu kot v že marsikaki drugi gorski vasi propadajo zapuščene hiše.

V predpreteklem tednu pa se je v tej vasi zgodilo nekaj nepričakovanega. Porčinjski kmetovalci so namreč pravkar dosepele davčne pozivnice zbrali in jih pogumno odnesli videmskemu prefektu, kateremu so kratkomalo povedali, da davkov ne bodo plačali, dokler jim ne zgrade prepotrebne vaše ceste. Njihova potrpežljivost je pač končno morala najti mejo in ni ga človeka na svetu, ki bi mogel in smel obsoditi njihovo pogumno dejanje.

Iz Goriške

S SEJE GORIŠKEGA OBCINSKEGA SVETA

Na seji mestnega sveta so v petek prejšnjega tedna najprej razpravljali o mestnih uslužbencih in vrtnaricah.

V drugem delu seje je svet pooblastil upravni odbor, da izda Hranilnici in posojilnici v Benetkah poroštveno listino za posojilo za zgradnjo nove avtomobilske ceste Trst-Benetke. Goriška pokrajina mora jamčiti za pet odstotkov celotnega posojila, ki so jih takole porazdelili: po 1,7 odstotka odpade na pokrajinsko upravo in goriško trgovinsko zbornico, 1,6 odstotka pa na goriško mesto.

Nekateri svetovalci so se sicer pritožili proti sorazmerno visokemu odstotku, za katerega mora jamčiti Gorica posebno zaradi tega, ker ne bo imela Gorica od te ceste nobene neposredne koristi, a predlog je bil kljub temu soglasno odobren.

Na ponedeljkovi seji, t. j. zadnji pred poletnim premorom, je najprej župan sporočil svetovalcem, da je država odstopila občini vojašnico iz ulice della Barca; tamkajšnje zemljišče bo občina prodala obrtnikom, ki bi želeli na njem zgraditi svoje delavnice.

Vzdrževanje ulic Levada, Campi, Balladio, Scogli in Cappellari in sploh na vsem severnem obsoškem predelu je občina poverila podjetju »Calcisonzo«, kateremu bo plačevala 2,8 milijona lir na leto.

Svet je končno tudi sklenil podariti župniji Presvetega srca občinsko zemljišče, na katerem bodo zgradili cerkev za novo naselje. Odbornik za javna dela se je potegoval za zgraditev cerkve v novem naselju predvsem iz razloga, da ne bo tamkajšnjim ljudem treba hoditi v Pevmo ali Podgoro.

Pri tej točki je zopet enkrat razodel svoje strupeno sovraštvo do Slovencev dr. Pedroni, ki zlorablja v zadnjem času svoj poklic celo v sodnijskih pravicah za pobalinsko sramotenje sosedne države in njenega predsednika. Pri tej priliki je mož namreč ves razburjen poudaril, da se nova cerkev ne sme nikdar podrediti niti Pevmi niti Podgori.

Hvale vreden je pa tokrat župan dr. Bernardis, ki je izjavil, da mora cerkev nepristransko skrbeti za duše vseh ljudi ne glede na njihovo narodnost. Temu stališču sta se pridružila tudi svetovalca Rudi Bratuž in dr. Sfiligoj, ki sta iz polnega prepričanja glasovala za predlog upravnega odbora.

IZ PEVME

Pevmčani smo pokojni Tereziji Bonomi-Lavrenčič priredili zares veličasten pogreb. Pokojnica ni prenesla poškodb, ki jih je dobila pri prometni nesreči na pevmskem mostu predpreteklo soboto. Pogreba se je udeležila skoraj vsa vas. Naš župnik g. Anton Rutar se je od nje poslovil z lepim nagrobnim govorom. Pokojnica je pri nas opravljala službo poštarice 30 let. Cerkveni pevski zbor ji je zapel v slovo več ganljivih žalostink.

IZ ŠTEVERJANA

Predpreteklo nedeljo smo položili k večnemu počitku telesne ostanke 25-letnega mladeniča Viktorja Koršiča iz Jazbin, ki je v bolnici v Cedadu podlegel poškodbam, katere mu je povzročila prometna nesreča v bližini Corna di Rosazzo v Furlaniji, ko se je vračal proti domu. Njegovega pogreba se je udeležila cela množica vaščanov in prijateljev ter znancev iz Jugoslavije. Domači pevski zbor mu je zapel v slovo nekaj lepih žalostink. Med pogrebom je svirala tudi godba na pihala, ki so jo naročili jazbinski fantje.

Naj mirno počiva, njegovi družini pa naj gre naše iskreno sožalje!

IZ PODGORE

Podgorci smo tudi letos pokazali zvesto bo staremu slovenskemu običaju in prav bi bilo, da bi ga ne pozabili tudi drugod po slovenskih krajih. Na večer pred sv. Ivanom smo namreč priredili v naši vasi običajno kresovanje.

Naša mladina je zakurila dva kresa, enega pred šolo, drugega pa pred Terpinovo gostilno. Grmadi drv sta bili tako visoki, da je bilo videti plamen tudi iz Gorice. Okoli kresov se je zbralo veliko vaščanov, predvsem seveda mladine.

Ko sta kresova dogorevala, si je mladi rod privoščil skakanja skozi ogenj, kar je

sicer zelo zabavno, a žal tu pa tam tudi precej nevarno.

IZ SOVODENJ

V lanski zimi smo v Novem listu pozvali pristojna oblastva, naj vendar poskrbe, da ne bo Soča odnašala leto za letom orne zemlje našim kmetovalcem. Tedaj jim je namreč odplavila več njiv, ki so bile posejane s pšenico in deteljo. Škoda je bila zares prehuda in resno smo se zbal, da nam bo Soča ob naslednji poplavi odnesla sploh vso zemljo, ki je v njeni bližini. Naš krik ni bil zaman!

Goriški tehnični urad je v našo vas poslal strokovnjaka, ki je ugotovil, da je treba na primernem kraju zgraditi nasip, ki bo vodo odvajal proti desnemu bregu Soče. Na ta način, kaže, bo mogoče obvarovati sovodenjska zemljišča. Gradnja nasipa je že bila poverjena znanemu goriškemu podjetju Tacchino, ki se je takoj lotilo dela.

Na progi Sovodnje - Gorica je sedaj v veljavi naslednji poletni avtobusni vozni red:

Ob delavnikih odpelje avtobus s pevmškega mosta ob 7.15, 8.15, 11.10, 13. in 19.10; iz Sovodnj (Rubij) pa ob 7.50, 8.50 (do Travnika), 11.40, 14.35 in 19.50.

Ob nedeljah in praznikih iz Gorice (Pevmski most) ob 13.20, 14.10, 17.40 (s Travnika), 18.30, 19.30 in ob 21. uri; iz Sovodnj pa ob 13.50, 14.30, 18. 19.50 in 21.25.

IZ DOLA

V predpreteklem tednu je naš občinski svet v Doberdobi na svoji izredni seji sklenil najeti posojilo 4 milijone 400 tisoč lir za napeljavo električne luči v naši vasi. Stroškov bo sicer nekaj nad sedem milijonov, ki pa jih bo delno nosilo podjetje Selveg, lastnik celotnega električnega omrežja. Načrt za izvedbo tega javnega dela so že poslali upravi vodne skupnosti v Benetkah, da ga odobri.

PRETRESLJIVA SMRT SLOVENSKEGA MLADENIČA

Ob veliki udeležbi prijateljev in znancev smo pokopali v petek popoldne telesne ostanke 20-letnega fanta Petra Rolihja iz Gorice, ki se je smrtno ponesrečil v noči med sredo in četrtkom prejšnjega tedna na cesti Ruda - Villesse.

S svojima prijateljema 32-letnim Antonom Vižinom in 19-letnim Renatom Lipečarjem iz Gorice se je vračal v avtomobilu z izleta v Lignanu proti Gorici. Iz še nepoznatih vzrokov se je avtomobil zaletel v zid vojaške utrdbe in nato je zdrknil v tri metre globok jarek ob cesti. Rolih je na mestu samem obležal mrtev, ostala dva ponesrečenca pa so odpeljali v bolnišnico v Palmanovi, kjer se bosta morala zdraviti približno mesec dni.

Truplo smrtno ponesrečenega Petra so v petek okrog 5. ure pripeljali iz mrtvašnice v Villesseh v cerkev sv. Vida na Placuti, od koder so ga po končanem cerkvenem obredu odpeljali na mestno pokopališče.

Nenadna smrt plemenitega mladeniča je hudo pretresla vse Goričane. Ko smo se pred cerkvijo od njega zadnjikrat poslovljali, se je marsikatero oko zasolilo.

Naj dobremu mladeniču sveti večna luč, njegovi hudo užaloščeni družini pa naj dobri Bog pomaga preboleti težko izgubo.

Slovenija

Skozi 10 let so državi, pokrajini in občini vestno plačevali davke, a družba je njihove žive potrebe popolnoma zanemarjala in ni zanje prav nič storila. Oblastvom lahko samo to svetujemo, da resno upoštevajo upravičeni srd hudo prizadetega prebivalstva.

IZ SV. PETRA SLOVENOV

Vso našo obmejno domačijo je hudo pretresla žalostna vest, da je v kanalu blizu pristanišča Saerbech v Westfaliji doletela 18. junija smrt 22-letnega mladeniča Antona Martiniča iz Cepletišča v sovodenjski občini.

Plemeniti mladenič je bil zaposlen na nekem parniku. Predpreteklo soboto popoldne se je vozil s čolnom po kanalu z rojakom Lovrencem Vogričem iz Plataca. Martiniču je nenadoma postalo slabo in padel v vodo. Prijatelj je takoj klical na pomoč. Na kraj nesreče so brž prihiteli ljudje in po petih minutah so nesrečnega mladeniča že izvlekli iz vode, ki pa ni dal več znamenja življenja. Tudi zdravnik je nemudoma prišel, kateremu ni preostalo drugo kot ugotoviti smrt zaradi kapi.

Lahko si predstavljamo, kako hudo je zadela vest Martiničevo družino, posebno če pomislimo, da je mladi Anton zapustil rodni dom niti pred dvema mesecema zato, da pomaga družini in svoji domačiji.

Pokojnikove telesne ostanke so pripeljali iz Nemčije v rodni kraj 22. junija, kjer je bil naslednji dan zjutraj veličasten pogreb.

Hudo prizadeti družini izrekamo iskreno in globoko sožalje.

V maju je bilo na obmejnih blokih našega področja 630 prehodov več kot v aprilu. To število bo gotovo trajno naraščalo v prihodnjih poletnih mesecih.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Vloga pisatelja v naši družbi

Te dni je izšel nov roman Alojza Rebule: »Senčni ples«, ki je po svoji vsebini nenavadno aktualen in zanimiv. Obravnava namreč položaj intelektualca, ali bolje rečeno, pisatelja v slovenski družbi. V sodobnem slovenskem pripovedništvu, ki se še vedno ne more izmotati iz psevdorealističnih ideoloških tem po črno belih shemah, predstavlja Rebulov roman pogumen in drzen poskus, spraviti slovensko književnost na raven resnične aktualnosti.

Tu nimamo namena ocenjevati knjige »Senčni ples«, pač pa nam nudi izid tega romana priložnost za kratko razmišljanje o položaju slovenskega intelektualca v naši današnji družbi. Iz Rebulove knjige veje — čeprav pisatelj verjetno tega sam ni hotel — pesimizem. Njegov junak je tragičen, ker imamo občutek — in tak občutek ima najbrž tudi sam — da je le za nekaj nameček v današnji slovenski družbi in v bistvu samo vsiljenec v njej. Zdi se, da ga družba ne potrebuje več in da ga zato smatra za nekaj anahronizem in za glas, ki ji je bolj nadležen kot ne. Vsekakor pisatelj v tej družbi ne najde pravega odmeva. Družba je bolj ali manj gluha in topa zanj in za njegove apele.

Rebula gotovo ni napisal romana na to tezo, ampak vzbuja to občutje v bralcu najbrž nehoti. Ven-

dar pa je prav zato to občutje kot pojav tem bolj značilno in tragično. Pri branju Rebulovega romana smo živo začutili, da je slovenski pisatelj danes le pasiven element slovenske družbe, daleč od tega, da bi kot subjekt aktivno in odločilno vplival na njeno moralno podobo in usodo.

Večkrat je bilo že rečeno, da je slovenski pisatelj v bistvu sam kriv, da se je spravil v tak položaj, zaradi svoje pasivnosti. Vendar je to mnenje najbrž krivično in premalo pretehtano. Nedvomno imamo tudi danes Slovenci pisatelje, kot smo jih imeli tudi kdaj prej in kot jih je najti povsod, ki obračajo plašč po vetru in so zadovoljni v svoji pasivni vlogi. Imamo pa tudi druge, ki so močne osebnosti in ki bi radi izpolnjevali svojo pisateljsko nalogo kot buditelji narodne vesti in oblikovalci njegovega duhovnega razvoja. Toda narod sam je brezbržen in top do njihovih poskusov v tem pogledu. Vsaka njihova pobuda naleti na gluha ušesa in na molk. Celotno resnično pomembno in važne knjige na leto le na brezbržnost in ostanejo brez odmeva v javnosti. Po cele tedne in mesece se nihče ne oglasi nanje, ali pa jih odpravijo z nekaj površnimi frazami, ki vzbujajo v pisatelju kvečjemu žalost, ker vidi, da ga niso razumeli in ga niti niso poskusili razumeti. Niso se potrudili k temu.

Morda še nikoli v slovenski kulturni zgodovini po Prešernu pisatelj ni bil tako odrinjen na rob dogajanja in mu ni bila prisojena tako pasivna vloga pri oblikovanju slovenske družbe. Razumljivo je sicer, da je v današnji tehnični družbi pisatelj glas bolj ali manj preglušen od hrumenja strojev in od tistih, ki opevajo tehniko in načrtovanje, vendar pa si je drugod pisatelj vendarle ohranil v družbi položaj, ki ga upošteva in spoštuje. Morda se ne ravna po humanističnih načelih, ki jih kot pisatelj izpoveduje, toda njegove izjave najdejo odmev v tisku in javnosti, komentirajo jih in reagirajo nanje. V slovenski družbi pa pisatelj kratko malo ni več važen človek in tisto, kar misli in piše, le še malokoga, ali pravzaprav v bistvu nikogar ne zanima.

To ne velja samo za del oziroma za njen večji del, ampak za vso slovensko družbo brez ozira na ideologije in meje. Tudi za našo slovensko družbo tu in tisto, ki je razpršena po svetu. Ponovno se je že pokazalo, da je popolnoma gluha in brezbržna za tisto, kar ji imajo povedati naši intelektualci in pisatelji. In zaradi tega se bojimo, da je pesimizem v presoji današnje slovenske družbe upravičen. Postali smo topi in brezbržni do svojih največjih duhovnih in narodnih vrednot in tistih, ki jih branijo. Kaj še torej pričakujemo od usode?

M. Z.

KULTURNE VESTI

• V Nemčiji se spominjajo letos desete obletnice smrti pisatelja Heinricha Manna, ki je v svojih romanih smešil hinavsko moralo nekdanje cesarske Nemčije. Največji uspeh je dosegel z romanom »Professor Unrat« (Profesor Nesnaga), po katerem so posneli znameniti film »Sinji angele« z Marlen Dietrich v glavni vlogi; pred kratkim so posneli po istem romanu nov film, v katerem nastopa Svedinja May Britt.

• Majska številka revije »Comunità«, ki jo je izdal pokojni Adriano Olivetti, je prinesla obširno razpravo o slikarju Lojzetu Spacapanu. Neka njegova slika cvetja krasi naslovno stran revije.

• Višje deželno sodišče v Münchenu je ukinilo prepoved za prodajo knjige »Der Blaue Reiter«, ki jo je izdala založba Buchheim-Verlag. Prodaja knjige je hotela preprečiti vdova slavnega slikarja Kandinskega, ki živi v Parizu, ker so v knjigi reprodukcije Kandinskyjevih del. Sodišče je razsodilo, da reprodukcije, ki so mišljene kot ilustracije k znanstvenim tekstom, ne veljajo kot navadne trgovske reprodukcije in zato zanje ni treba nobenih dovoljenj ali plačila honorarjev.

V TOLSTOJEV SPOMIN

Pred dnevi se je zbralo okrog petdeset pisateljev in znanstvenikov na otoku S. Giorgio pri Benetkah v kulturnem zavodu grofa Cinija. Prišli so iz Evrope, Amerike in Azije, iz Sovjetske Rusije in Indije, da proslavijo spomin Leva Tolstoj, čigar petdesetletnico smrti obhajamo letos. Italijanski romanopisec Riccardo Bacchelli je imel uvodno predavanje o kulturnih vrednotah Tolstojevih del.

KULTURNA SKUPNOST

Prejšnji teden se je sestala v Rimu Zveza evropskih pisateljev na redno letno zborovanje. Kulturni delavci so si izbrali nov odbor. Za predsednika so soglasno izvolili G. B. Angioletti. Podpredsednika sta francoski akademik Chamson in sovjetski književnik Nikolaj Bajani. Posle glavnega tajnika bo opravljal Italijan Vigorelli. V odboru sedi še 28 svetovalcev, med katerimi se nahajajo Madžari, Belgijci, Čehi, Grki in Svicarji, ki predstavljajo ne samo moderne slovstvene smeri, ampak tudi resnično evropsko kulturno skupnost.

JOSIP TAVČAR PIŠE NOVO IGRO

Dramatik Josip Tavčar piše novo komedijo, katero bo uprizorilo Slovensko gledališče v Trstu v novi sezoni. Motiv je zajet iz tržaškega življenja, vendar pa je splošno aktualen. Komedija bo namreč prikazala skupino preprostih ljudi, ki se predajo zaradi katastrofalnih perspektiv, katere jim kaže določen del tiska, »sladkemu življenju«, češ saj bo tako kmalu vsega konec. Končno pa se streznijo in vživijo v stvarnost, kar pa je nakazano le simbolno. Delo še nima naslova.

Filmska industrija v Jugoslaviji

Ze dve leti se opaža, da hodijo mnogi tuji režiserji snemat filme v Jugoslavijo. Do tega so jih privedli različni nagibi. Predvsem je važno ugodno valutno razmerje. Drugi razlog je možnost ustvarjanja množičnih prizorov, kjer nastopa konjenica. Jugoslovanska vojska je še ena redkih v Evropi, ki ima dosti konjeniških čet in jih tudi rada daje na razpolago režiserjem. Brez dvoma igrajo veliko vlogo tudi prelepa pokrajinska ozadja, ki jih nudi Jugoslavija.

K vsem tem razlogom je treba prišteti tudi sodobne politične razmere. Režiser Autant Clara je sklenil pogodbo z družbo Lovčen-film za snemanje filma »Ne ubijaj!« V njem prikazuje usodo belega mladeniča, ki se noče boriti proti vstajnikom v kolonijah. Francoske in italijanske družbe so odklonile film s protikolonialistično tendenco.

Jugoslovani skušajo izrabiti ugodno priložnost in bodo stavili na razpolago tujim režiserjem tudi izvežbane domače igralce. Ze jeseni bo De Sica vrtel v Ljubljani film »Ob 18. se bo začela vesoljna sodba«. Sodelovala bo tudi skupina petindvajsetih jugoslovanskih igralcev.

Ob robu kulturne strani

Sloviti ameriški pisatelj Mark Twain je prinesel svoj prvi rokopis založniku Carltonu. Knjigar- nar je začelnika nevljudno odslavil.

Dvajset let pozneje, ko se je Twainova slava razširila po vsem svetu, sta se srečala v Švici.

»Moj ljubi Twain,« ga je pozdravil Carlton, »na svetu je še eden bolj slaven mož, kot ste vi. Čeprav nisem nikakršna vidna osebnost, sem pa prav gotovo največji osel stoletja, ker sem odklonil vaš rokopis.«

Francoski romanopisec Balzac je izročil založniku rokopis. Knjigar- nar je bil ves navdušen za roman in je sklenil, da bo pisatelju izplačal nagrado 3000 frankov. Ko je pa zvedel, da stanuje Balzac v ubožnem pariškem predmestju, je menil, da bo 2000 frankov dovolj.

Poiskal je pisateljevo stanovanje. Hišnik mu je pokazal v šesto nadstropje pod streho. Po stopnicah je založnik preračunal, da se bo revni pisatelj razveselil tudi enega tisoča frankov.

Potrka na vrata in ko vstopi v borno opremljeno sobico pozdravi: »Monsieur Balzac, prinesel sem tristo frankov za vaš roman.« Lačni pisatelj jih je vzel z velikim veseljem.

Ko je izšel sloviti roman Viktorja Hugoja »Misérables«, je pisatelj želel vedeti, kakšen je uspeh. Poslal je založniku pismo. Na beli polji je bilo zapisano samo:

?

Založnik je hotel prav tako na kratko in duhovito sporočiti veliki uspeh romana. Napisal je:

!

Hugo je bil za obvestilo zelo zadovoljen.

Sodobne knjižne zbirke v Italiji

Založnik Feltrinelli je eden izmed najbolj pogumnih izdajateljev knjižnih zbirk, ki se ne boji sodb nekatereh konformistov. Pod geslom »proti vsakemu strahovanju« so izšle te knjige: Paster- nakov Doktor Zivago; Segregazione (Ločitev) misionarja Trevorja Huddlestona, ki v njej opisuje zatiranje črnih domačinov v Južni Afriki; Romancero della Resistenza spagnola (1936-1959), v kateri je Dario Puccini zbral glasove 60 pesnikov proti frankistični vladavini. Pred tednom je izšla četrta knjiga te zbirke La Pacificazione Hafida Keramane o bojih in grozotah proti alžirskemu prebivalstvu.

Drugo zbirko Feltrinelli je založbe prepleta osnovna misel borbe proti diktaturam in rododomom. Sem spadajo Niekischova dokumentarna knjiga Il regno dei demoni (Kraljestvo demonov) o strahotah Hitlerjeve dobe, Luigi Pestalozze Il processo alla Muti z uvodom Ferruccio Parrija, v kateri opisuje

zločine, ki so jih zagrešile fašistične tolpe, tretja knjiga obsega Salveminijeve spomine Memorie di un fuoruscito; četrta je pretresljivi Dnevnik Hiroshime. Prihodnje dni pa bo izšla knjiga Pensaci, uomo (Pomisli, človek), v kateri Piero Caleffi prikazuje na podlagi fotografskih dokumentov nacistična taborišča smrti in skrivno fašističnih močtev.

PONTECORVO SNEMA V JUGOSLAVIJI

Po treh mesecih snemanja so v Beogradu skoraj končali film »Kapò« italijanskega režiserja Gina Pontecorva, katerega jugoslovanski koproducent je »Lovčen film« iz Budve. Film, za katerega je napisal scenarij italijanski književnik Franco Solinaso, opisuje življenje jetnic v koncentracijskem taborišču pod nacističnim terorjem v drugi svetovni vojni. Zato nastopajo v filmu v glavnem ženske, in sicer Susan Strassberg in Emanuela Riva, od jugoslovanskih igralcev pa Semka Sokolović, Mirjana Dojčić, Mira Dinulović in druge. Film je posnel Aleksander Sekulović, asistenta režije sta pa bila Jože Babič in Janez Kavčič, oba Slovenca. Glavni režiser Gino Pontecorvo, ki je v Jugoslaviji že prej posnel film »Velika plava cesta« z Alido Valli, je izjavil, da je neobičajno zadovoljen z jugoslovanskimi igralkami in tehničnimi uslugami.

TUDI DRUGO

Münchenski časopis »Die Kultur« piše, da redni mesečni dohodki nemškega pisatelja ne presegajo 250 mark, to je 37.500 lir. Casopis pripominja, da je v Zahodni Nemčiji kljub gospodarskemu razcvetu nastal položaj, v katerem neodkriti talenti propadajo zaradi gmotnih razmer in neslavno strdajo ...

Koruzza po strnišču

Kdor hoče sejati koruzo na pšenično strnišče, naj ne izgublja dragocenih dni: kakor hitro izginejo z njive snopi, mora plug zarezati novo brazdo.

Seveda moramo tudi gnojiti: osnovno gnojenje je vedno hlevski gnoj, katerega raztrosimo po strnišču pred oranjem. Na brazdato zemljo pa raztrosimo katero izmed sestavljenih gnojil, ki vsebujejo predvsem dušik, fosforovo kislino in kalij. Taka gnojila so »nitrofoskal«, »PKN«, »fosfoazoto potassico« in še druga. V trgovini je lahko dobiti zlasti fosfoazoto potassico, ki ga izdeluje tovarna Montecatini. Navadno ima dvojno gradacijo, in sicer 6-12-9 in 11-22-16; drugo je skoraj dvakrat močnejše kot prvo: številke pomenijo namreč razmerje posameznih sestavin: prva številka se tiče dušika (azoto), druga fosforove kisline (acido fosforico) in tretja kalija (potassa). — Na 1000 m² površine raztrosimo pred brananjem po 50 do 60 kg prvega tipa ali 30 do 40 kg drugega tipa.

Izmed primernih koruznih sort prihajajo danes v poštev samo nekatere križane ali hibridne sorte. Ena najprimernejših za naše kraje je »Asgrow 88«, a tudi »Embro 21« in Funck's G 40« ter »Wisconsin« 240 in 270. Pri setvi moramo paziti na bodočo gostoto stebel. V tem pogledu se moramo držati navodil, ki veljajo za vsako sorto in ki jih dobimo od prodajalca semena. Pri izbiri sorte mora odločati predvsem lastna izkušnja.

Seveda moramo tudi strniščno koruzo pletiti in osipavati. Takoj po opravljeni pletvi — torej pred osipavanjem — gnojimo še s sečjo (urea agricola), ki je najmočnejše in tudi najhitreje delujoče dušično umetno gnojilo. Seči raztrosimo po 10 kg na vsakih 1.000 m², in sicer ob vrstah stebel ali okoli vsakega stebela. Priporočljivo je raztrositi enako količino seči tudi pri zadnjem redčenju oziroma osipavanju.

GOSPODARSTVO

Skrb za trte v sedanjem času

Zarod je odcvetel in jagode že nastajajo. Kdor ni po odvetju oprášil trt z navadnim žveplom, naj to nemudoma stori. S prašenjem doseže žveplo v notranjost zaroda ali grozda, kamor škropilno žveplo navadno ne utegne. Prav tako bomo morali žveplati s prahom še sredi julija in končno sredi avgusta, pozneje pa samo v primeru, če se pokaže potreba. Škropilu proti peronospori pa moramo kljub temu še vedno dodajati škropilnega žvepla, najboljše koloidalnega, in sicer po 100 gramov na 100 litrov škropila, ki je lahko na podlagi modre galice ali nebakrenih pripravkov. Proti peronospori bomo morali še večkrat škropiti. Opustiti moramo razvado naših očetov, ki se od druge polovice julija naprej sploh niso več brigali ne za peronosporo ne za oidijo. Razvoj obeh bolezni je odvisen od vremenskih razmer in lansko leto je pokazalo, da bi zadnje škropljenje proti peronospori bilo potrebno celo v drugi polovici septembra, t. j. teden pred trgatvijo.

V veliki meri bomo onemogočili razvoj oidija in peronospore, če bomo zemljo pod trtami pogostoma opleli. Če plevela ne moremo izrjaviti, ga moramo vsaj pokositi. Čim bolj zrak kroži, tem bolj zdrave bodo trte in grozdje.

Ne pozabi na grozdnega molja! Večkrat si ogledaj grozdje in če opaziš le enega črva, bodi prepričan, da jih je skritih na stotine. V takem primeru je treba škropilu proti peronospori primešati svinčeni ali apneni arzenat ali gesarol 50 ali carposan. Pri zadnjih škropljenjih proti grozdnemu črvu ali molju — predvsem proti drugemu rodu sredi avgusta — ne smemo rabiti arzenatov,

ker so strupeni za ljudi dolgo časa; tedaj primešamo škropilu le gesarol 50 ali carposan.

EST in zaposlenost v kmetijstvu

V državah EST (Evropski skupni trg), to je v Italiji, Franciji, Nemčiji, Nizozemski, Belgiji in v Luksemburgu predstavlja kmetijstvo zelo velike razlike. Če razmotrimo zaposlenost v posameznih državah, ugotovimo, da je v Italiji 36% vse delovne sile zaposlene v kmetijstvu, v Franciji 26%, v Nemčiji 20% v Nizozemski 19% in v Belgiji ter Luksemburgu 10%.

Velike razlike so tudi v tem, koliko obdelovalne zemlje odpade na posameznika, ki je zaposlen v kmetijstvu: v Italiji n. pr. 1.76 ha kmetijske obdelovalne površine, v Nemčiji 2.53 ha, v Belgiji — Luksemburgu 2.78, na Nizozemskem 3.85 in v Franciji 4.46.

Tulipani in hijacinte

Ko tulipan in hijacinte odcvetejo, je treba njih čebulice izkopati, jih očistiti in shraniti v kleti do jeseni, ko jih bomo oktobra ali novembra zopet vsadili. Čebulice seveda izkopljemo šele tedaj, ko so vsi listi porumeneli.

Matični mleček

je hrana, s katero čebele hranijo svojo matiko, da je sposobna skozi celo življenje polagati jajčka. To je hrana posebne vrste, ki vsebuje mnogo vitaminov in hormonov ter raznih drugih še nepoznanih snovi. Danes marsikje gojijo čebele samo zaradi matičnega mlečka. V njem so namreč odkrili razne sestavine, ki zelo koristijo človeškemu zdravju. V Italiji znaša letna proizvodnja matičnega mlečka (pappa reale, gelatina reale) okoli 100 kg in se iz leta v leto dviga. Še pred desetimi leti je bila cena za kg matičnega mlečka okoli milijon lir, danes je znatno nižja.

Bambus

ne cvete vsako leto, temveč v daljših razdobjih. Takoj po odvetju odmre celotni grm. Zanimivo je, da v posameznih letih odmrejo vsi grmi iste sorte, pa naj rastejo v razsežnih gozdovih in parkih ali posamezno v škafih. Veliki bambusovi gozdovi se spremenijo v puščavo. Obnavljajo se s semenom. V Evropi je bambus cvetel in odmrl l. 1938.

Enodomna konoplja

Navadna konoplja je dvodomna, se pravi, da so moški in ženski cveti na dveh različnih steblih. Poznamo torej rastline moškega in ženskega spola, ki žal ne dozori v istem času. Zato je nastalo vprašanje, kdaj je treba pridelek spraviti. Prav zato so genetiki skušali vzgojiti enodomno konopljo, ki ima na enem stebelu moške in ženske cvete. Taka nova sorta je v Franciji že zelo razširjena.

ŽENA IN DOM

SONCENJE

Se pred tridesetimi leti je veljala bela koža za vzor lepote. Danes se je pa mnenje o kožni lepoti spremenilo. Za lepo velja zagorela koža. Zato je danes kopanje v zvezi s sončenjem.

Kakor potrebuje rastlina sončne žarke, tako so tudi potrebni človeškemu telesu, ki jih vpija skozi kožo. Predvsem vplivajo žarki blagodejno na mišičevje; še bolj pa na razne žleze v telesu. Sonce je torej zdravilo za človeško telo. Seveda ga moramo znati temu primerno uporabljati. Sončno izžarevanje je trojne vrste: svetlobno, toplotno ali infrardeče in ultravijoletno. Prvo poznamo dobro. Proti premočni sončni svetlobi se poleti obranimo s črnimi naočniki. Infrardeči žarki so tisti, ki nas segrejejo. Nevarno je, če se jim izpostavljaš, ko presegajo 40 stopinj. Pravi zdravilni žarki so pa ultravijoletni. Najbolj močni so v gorah ali pa ob morski obali. Njihov učinek je različen. Splošno znana je rjava, zagorela polt, ki velja za lepoto. Bolj važen kot za kopalke je za otroke, ker deluje proti rahitisu. Ultravijoletni žarki imajo tudi to moč, da uničujejo kožne bacile in pomirjajo živce.

Prav v tem pogledu pa zahteva izpostavljanje našega telesa sončnim žarkom posebne pažnje. Ako se hočemo naučiti ultravijoletnih žarkov, se je treba sončiti po možnosti zjutraj, v brezvetrnem zatišju. Zlasti pri otrocih je treba postopati polagoma. Helioterapi (izvedenci v sončnih kopelih) priporočajo sončenje tako-le:

1. dan: hrbet, prsa in stopala 5 minut;

2. dan: hrbet, prsa in stopala 10 min., noge 5;
3. dan: hrbet, prsa in stopala 15 min., noge 10, bedra 5 minut;

4. dan: hrbet in prsa ter stopala 20 minut, noge 15, bedra 10 in boke 5 minut.

Naslednje dni si lahko privoščiš več sončenja. Nevarne točke pri sončenju so teme in tilnik. Delikatna so ramena, trebuh, sprednji del beder in členki nad stopali.

Zlasti glavo si zavaruj pri sončenju. Sonce ti bo, če se boš ravnal po zgornjih pravilih, telo redilo, varovalo in olepšalo.

NAŠ RECEPT

Svinjska juha z močnikom: 40 dkg svinjskega mesa, jušna zelenjava, sol, 7 dkg moke, 1 jajce.

Svinjsko meso in jušno zelenjavo kuhamo. Ko je meso kuhano, ga vzamemo iz juhe, narežemo na primerne koščke in serviramo h krompirju. Juho precedimo, vanjo zakuhamo dobro pripravljene močnik in jo malo okisamo.

Svinjsko meso s hrenom: ½ kg svinjskega mesa, slan krop, kis, cel poper, lovorov list, peteršiljeva korenina, pol zelene, 1 čebula, hren.

Svinjsko meso zrežemo na koščke, očistimo in oprano zelenjavo na rezance, čebule na kolesčka. Vse zalijemo z vročo vodo, osolimo, okisamo, dodamo cel poper in lovorov list ter skuhamo. Mehko meso damo na krožnik, ga obložimo z zelenjavo, polijemo z juho in posujemo z naribanim hrenom.

Črnski voditelji osrednje Afrike

Belgijski Kongo, največja in najbogatejša država v osrčju Afrike ob ekvatorju, je skoraj čez noč postala samostojna.

Nehote se vrine misel, kako je mogoče, da so kulturno zaostali zamorski rodovi dosegli državno neodvisnost, medtem ko razne manjšine v Evropi ne uživajo niti vseh človeških pravic. Če premotrimo politiko kolonialnih držav, je odgovor le eden: pohlep in izkoriščanje belih gospodarjev je dvignilo črnce proti njim. Drugi vzrok, da se črna celina tako hitro postavlja na lastne noge, je enotnost črncev, od katerih bi se tudi marsikateri manjšinski politik lahko kaj naučil. V Kongu imajo poleg tega tudi dva moža, ki sta se z vso dušo vrgla v boj za svobodo.

Patrik Lubumba

V prihodnji dobi se bomo že morali privaditi dejstvu, da imajo tudi drugobarbni narodi politične voditelje, enakovredne raznim Hruščevom, De Gaullem, Adenauerjem. Zato podajamo podobo dveh črnih voditeljev, ki sta na mah stopila v politično ospredje.

Ministrski predsednik Konga Patrik Lubumba je star šele pet in trideset let. Visoki, suhi mož z inteligentnimi očmi je začel svojo pot kot nižji poštni uradnik v Stanleyvillu. Prenašati je moral dosti poniževanj; posebno ga je peklo, ko je moral ob mraku hiteti iz evropskega dela mesta v črnske barake, polne reve in umazanije. Beli niso hoteli imeti pod nogami črne zalege.

Ko so Belgijci dovolili kongo-črncem nekaj pravic, je Lubumba ustanovil Narodno gibanje v Kongu, ki je slonelo v glavnem na njegovem osebnem ugledu.

Leta 1954 je šel v Belgijo s pomočjo svoje stranke. V Evropi je videl, da tudi belci pometajo ceste, da je tudi tukaj razlika med bogatim in revežem. Spoznal je, da tudi beli človek ni tisti bog, kakršnega se dela v Afriki.

Ko se je vrnil domov, je preстал dve leti ječe. Nato je postal trgovski vodja večje pivovarne. Še z večjo vnemo se je postavil za pravice rojakov, ko je vlada njemu in še sto drugim Kongolcem dovolila, da so prišli 1958 na svetovno razstavo v Bruselj, kjer so pomagali pri ureditvi paviljona za Kongo. Od vseh milijonov črnih podanikov, je belgijska vlada odprla vrata v Evropo samo tej stotini, ker se je bala, da bi se drugi okužili s svobodoljubnimi idejami. Toda ta peščica je zadostovala za kvas narodnega odpora. Nekateri od teh sto so zbežali iz Bruslja v Francijo, drugi v Berlin, Lubumba pa v Gano, kjer je začelo prvo gibanje za samostojnost afriških držav.

Lani je Lubumba vodil odpor črnih v Stanleyvillu ob Kongu. Zopet je romal v zapor. Pod pritiskom javnega mnjenja pa je bil izpuščen in se je udeležil pogajanj v Bruslju. Pri diplomatskih razgovorih za neodvisnost Konga je bivši poštni uradnik pokazal tako spretnost, da so ga priznali za političnega voditelja.

Kasa — Vubu

Drugi voditelj v Kongu in danes državni predsednik je 43-letni Kasa - Vubu. Izšolal se je pri jezuitih in je vstopil v semenišče. Izhaja iz rodu Bakongo, ki je že pred 400 leti ustanovil močno državo ob spodnjem Kongu. Pred posvetitvijo za duhovnika je Kasa - Vubu izstopil iz semenišča. Povod je dalo zatiranje njegovega domačega jezika kikongo, ki je ob ekvatorju najbolj razširjen. Ko so Belgijci dovolili črncem nekaj šol, niso hoteli vpeljati tega jezika, češ da bi se ne razpaslo kako narodno gibanje med črnci. Ukazali so, naj se vpelje kot učni jezik lingala, nekaj esperanto, mešanica raznih narečij. S prepovedjo materinščine so belgijski gospodarji upali, da zatro med črnci sleherno narodno tradicijo.

Kasa - Vubu je v odgovor ustanovil stranko abako, ki se je borila predvsem za jezikovne pravice. Ker so bili njegovi rojaki v gospodarski odvisnosti od belih trgovcev, je odprl mrežo konsumnih zadrug po vsej deželi. Z njimi je dal gospodarsko podlago svojemu gibanju. Kasa - Vubu je zastopal, proti Lubumbu, skrajno stališče odpora proti belim. Vendar pa sta si oba edina v taktiki, to je, da naj se vodi boj brez nasilstev.

Lani sta oba voditelja, ki sta različnih političnih mnenj, sedela skupaj v ječi. Ko so se jima odprla vrata celice in sta prevzela oblast Konga, ki je sedemdesetkrat večji od Belgije, je Kasa - Vubu izjavil: »Naše ideje so drugačne kot evropske; tu ni desne ali leve, tu so ljudje, ki hočejo s skupnim delom ustvariti lepšo bodočnost Afrike.«

Tekma s smrtjo 18.

E. Z.

Pozabil sem povedati, da mi je podaril prepečenec prijatelj Johan, mizar, kot božično darilo. Oprostil se je, da na božični večer nima časa za daljši klepet, da pa se bo naslednji dan oglasil. Ko pa je zvedel, da se ni je prav zadnje dni poslabšala tipična taboriščna disenterija, ki je bila posledica stradanja in težkega dela in ki je spravila največ ljudi v grob, ker jih je počasi popolnoma izčrpala, je stekel v sosednjo barako, kjer je imel svoj mizarški kot, in se vrnil z zavitkom kavnega nadomestka.

»Skuhaj si ga in ga pij čimbolj vročega in čimbolj gostega!« mi je naročil. »To edino pomaga. Zdaj ta dva dni, ko ne boste šli na delo, bo najlepša priložnost, da se rešiš te neprilike! Da veš: čimbolj vročo in čimbolj gosto. Najboljši je kar »zoc!«

Tako sva se napila s tovarišem še tiste goste grenke pijače, ki pa je vsaj po barvi prijetno spominjala na kavo, in se spravila spat. Tak je bil najin božični večer leta 1944. Že napol v spanju sem sanjaril o tem, kak bo naslednji božični večer. Te misli so bile prijetne in so me zazibale v spanje.

Drugi dan je sijalo sonce prijazno kot spomladi. Ker sta ostali obe izmeni doma, so nas zbudili že precej zgodaj dopoldne, da bi štubakovi pomočniki pospravili barako. Morali smo na dvorišče, kar pa smo radi storili, ker je bila to ena izmed zelo redkih priložnosti, da smo sploh prišli na sonce. Mi smo bili vsaj nekoliko naspani, a nočna izmena je spala komaj kako uro. Vsi omamljeni od spanca so tavalj okrog. Na dvorišču je bilo kot vedno mastnega blata do gležnjev, a na soncu je bilo prijetno stati. Tako smo čakali, da bi se lahko vrnili v barako.

Tedaj se je prikazal SS-ovski podčastnik in vprašal, kdo bi bil pripravljen iti v mesto na železniško postajo, da bi premaknili neke tračnice. Prav jasno se ni izrazil. Poudaril je le besedo »auf dem Bahnhof« in nato je dodal, da bodo dobili tisti, ki bodo šli z njim, po povratku dvojni obrok hrane, ki bi tako morala biti zaradi praznika že nekoliko boljša kot navadno.

Misel, da bi si lahko podnevi, v sončnem siju, ogledali nekoliko pobliže mestece, v katero nas je zaneslo, in da bomo morda lahko prišli v stik s civilnim prebivalstvom, je bila zapeljiva, da o obljubljenem dvojnem obroku niti ne govorim. Tako se nas je res javilo nekaj deset in smo šli.

Odginali pa so nas v oddaljen kot nekake tovarne postaje, od koder smo morali prenašati tračnice v rov in jih tam polagati ter pritrdjevati. V resnici nas niso preveč surovo priganjali in je bil to pravzaprav še najprijetnejši delovni dan, kar sem jih preživel v Überlingenu, ker je bil edini, ko smo lahko delali na sončnem siju in v drugačnem okolju kot navadno, vendar pa delo le ni bilo lahko. Bili smo pošteno utrujeni, ko smo se zgodaj popoldne vračali v taborišče. Tam smo zahtevali obljubljeno dvojno porcijo juhe, toda dobili nismo niti polne mere te stega, kar nam je pritakalo. Rekli so nam, da so pozabili na nas. Jezili smo se, a to ni bilo nikomur nič mar. Treba se je bilo pač vdati v usodo, čeprav so nekateri še dolgo zabavljali.

Mi, ki smo delali zunaj, smo zamudili kot gledalci tudi tisto imenitno božično pojedino nemških kapotov, o kateri se je prejšnje dni toliko govorilo. Kapoti so sicer še sedeli za mizo v prvem bloku in žarečih ter zadovoljnih obrazov kadili, toda pečenka je že izginila. Le v zraku sobe je bilo še občutiti njen prijetni vonj in še vedno so nekateri stali pri vratih, zlasti Italijani in Rusi, in ga vlekli v nosnice. Zdaj ni bila več skrivnost, kakšno pečenko so si privoščili kapoti. Speči so si dali — psa. »Organiziral« jim ga je neki civilni delavec v rovih in jim našel res mastno in težko pseto. Mislim, da ga ni bilo v taborišču človeka, ki bi imel pomisleke proti taki pečenki.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Šahovski komentar

Conski turnir v Budimpešti se je za Jugoslovane končal vendarle neuspešno, ko bosta v relativno slabi konkurenci morala takó Matanović kot Bertok sodelovati na dvokrožnem izločilnem četverboju z Madžarom Bilskom in Nizozemcem Van Sheltin-gom, da izločita 2 kandidata.

Podoben konec je bil tudi v Madridu, kjer so se od prvega do četrtega mesta znašli Nizozemec Donner, Španec Pomar, Madžar Portis in Jugoslovan Gligorić. Ker je med njimi eden preveč, bodo morali igrati še izločilni turnir, ki bo verjetno v novembru.

Brez dvoma Gligoriću najbrž ni po godu, da so z njim v isti črti mojstri, ki po vrednosti in ugledu v šahovskem svetu zaostajajo za njim. Pa vendar je lahko zadovoljen, da se je končalo tako, ko je bil že skoraj izločen. Toda vse je dobro, kar se do bro konča. O njegovem končnem uspehu v četve-roboju ne dvomi nihče več.

Razburljivi boji in negotovi izidi na conskih tur-nirjih so zasenčili mednarodni turnir v Moskvi, na katerem je igral jugoslovanski mednarodni mojster Puc. V ruski prestolnici je Puc delil zadnje mesto z Bolgarom Minevom. Vsi dobro vedo, kako je tež-ko igrati na turnirjih v Sovjetski zvezi. Zato ni nihče pričakoval, da bi bil tam prvi; upali so na zlato sredino. Toda Puc ni za take boje. Odšel je na pot duševno popolnoma nepripravljen. Tako je jugoslovanski šah doživel nov neuspeh v medna-rodni areni.

Da bi bil spisek neuspehov šaha v tujini še po-polnejši je pripomogla tudi Stadlerjeva na turnirju šahistk v Tbilisu. Zanj je osmo mesto vsekakor uspeh, ne pa za Jugoslavijo, ko smo vsi navajeni videti Jugoslovanke na prvih mestih.

NOGOMETNI POKALI V ITALIJI

Italija si je v nedeljo priborila kar dve pomemb-ni zmagi: pokal prijateljstva in alpski pokal. Kot znano, so se ta mesec v Italiji, Franciji in v Švici spoprijele najboljše enajstorce posameznih držav.

Italijanske ekipe, z Juventusom na čelu, so nad-močno porazile francoske enajstorce z izidom 41:23. Te točke sta si državi priborili v 32 tekmah. Italija je premagala tudi Švico, in sicer z izidom 19:13.

Triestina, ki je sodelovala v tekmah za pokal Alp, je v nedeljo na svojem igrišču premagala eki-po Luzern s tesnim izidom 2:1.

V nedeljo se začnejo tekme za Srednjeevropski pokal. Sodelujejo naslednje nogometne enajstorce: Italija — Fiorentina, Bologna, Roma, Udinese, Pa-lermo, Alessandria; Jugoslavija — Partizan, Hajduk, Vojvodina, Sarajevo, OFK Beograd, Velež; Madžar-ska — Dosza Ujpest, Vasas, MTK, Tatabanya, Dios-gyoer, Ferencvaros; Avstrija — Vienna Sportklub, WAC, Austria, Linz, Simmering; Češkoslovaška — Slovan, Dukla, Spartak Trnava, Ruda Hvezda, Ba-nik, Spartak Stalingrad. Zmagala bo država, ki bo v dveh srečanjih osvojila največ točk.

Zmaga novogoriškega Partizana

V nedeljo so številni gledalci prisostvovali zani-mivemu srečanju tržaškega Bora in novogoriškega Partizana. Ekipi sta se spoprijeli v moški in ženski odbojki ter v namiznem tenisu.

Gostje so se posebno izkazali v namiznem teni-su, kjer so odločno porazili Tržačane z izidom 7:2. Najboljši Goričan je bil Luznik, ki je porazil vse nasprotnike. Za Bor so nastopili Grbec (1 zmaga), Sosič (1 zmaga) in Kovačič. Tržačani so igrali zelo negotovo in zmaga gostov je zaslužena.

Tudi v ženski košarki so ženske Bora morale kloniti pred močnejšimi nasprotnicami, ki so osvo-jile vse tri igre z izidi: 15:9, 15:9 in 15:10. Za Bor so nastopile: Hmeljak A., Hmeljak P., Pavletič, Sir-ca, Batista, Mijot, Švab in Bandi.

Edino točko za Bor so osvojili odbojkaši, ki so odločno porazili neenotno ekipo Partizana. Bor je nastopil v sledeči postavi: Pavlica, Jurkič, Posega, Jurinčič, Sušteršič, Cesar, Dovgan in Grbec. Zelo vigrano moštvo je brez težav premagalo nasprotnike. Izidi: 10:15, 15:1, 15:10 in 15:10.

V nedeljo bo v Novi Gorici povratno srečanje.

Vpisovanje v šole

Prosvetni minister je odredil, da se šol-larji in dijaki lahko vpisujejo v šole skozi celo poletje tja do 25. septembra. S tem hoče preprečiti naval vpisovanja ob koncu počitnic in dati možnost, da se bo pouk redno pričel 1. oktobra.

Ob tej priložnosti pozivamo vse sloven-ske starše, naj že sedaj premislijo in se odločijo, v katero šolo nameravajo vpisati svoje otroke. Naše časopisje, poklicane ustanove in naša javnost bodo budno pa-zili in nadzorovali, ali bodo vsi naši starši res storili svojo narodno dolžnost.

GORISKIM BRALCEM IN NAROČNIKOM
»NOVEGA LISTA«

sporočamo, da so uradi uprave in uredništva na Travniku v Gorici odprti vsak delavnik od 9. do 12. ure. Prosimo cenjene naročnike in bralce, da se v vseh zadevah, ki se tičejo lista obračajo tja.

ZAHVALA

Vsem tistim, ki so sodelovali pri pogrebu ter spremili na njeni zadnji poti našo ženo in mamo

BONOMI TEREZIO por. LAURENTI (LAVRENČIČ)

se najtopleje zahvalujemo. Posebna zahvala č. g. župniku Rutarju za njegove tolažilne besede, pevcem pod vodstvom pevovodje Fran-ca Valentinčiča (m.), vsem darovalcem cvet-ja, sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so nas na katerikoli način tolažili ob tej brid-ki izgubi.

Družina LAURENTI (Lavrenčič)

Pevma, 30. junija 1960

Komaj so se okrog dvora poglobili glasovi, se je zaslislalo iz jetnišnice grozno vpitje. Kaznjenci so razbijali po rešetkah in vpi-li: »Umiramo od lakote!«

Zunanji minister grof Andrassy je pobeg-nil z Dunaja.

Za njim je zbežal v Švico vrhovni po-veljnik nadvojvoda Friderik. Zvečer so za-čeli širiti vesti, da namerava udreti v pre-stolnico 20.000 italijanskih ujetnikov in da bodo vse izropali. Meščani so začeli bežati iz mesta. Cesar je pa poklical svoje otroke iz Madžarske spet na Dunaj.

V zadnjih trenutkih je hotel imeti svoje pri sebi. V Karlu se je cesar umikal člove-ku in očetu...

Prerokba dozori

»Nebo in peklo naj uničita njegovo sre-čo! Njegov rod naj bo iztrebljen z obličja zemlje. Njegovo življenje naj ustvarja po-gin in v svojih potomcih naj zgine do kon-ca!«

Táko grozno prekletstvo je izbruhnili iz sebe grofica Karoly — če se še spominjate iz prejšnjih poglavij — ko je Franc Jožef ukazal obesiti leta 1848 njenega sina, ker se je boril za ustavne pravice Madžarov.

Strašna kletev je zorela preko mrtve Eli-zabete, Maksimiljana, Rudolfa, Franca Fer-dinanda do poslednjega Habsburžana na prestolu Karla I.

V zadnjih dneh monarhije ni revež sam vedel, koga bi poslušal. Vlade so se nepre-stano menjavale. Številni zastopniki raznih struj, so se silili za ministrske kandidate, vsak je prodajal ali vsiljeval svoje nasvete.

137

V SONCU in senci

(Usoda Habsburžanov)

Karl je bil v začaranem krogu prilizoval-cev. Nikjer ni bilo zvestega srca.

Končno je sam spregledal, da se bližajo zadnji dnevi Avstrije.

Spomnil se je, da je nekoč bral Karo-lyjino prerokbo.

Zato se je začel ukvarjati z mislijo, ka-ko bi rešil narodnostno vprašanje monar-hije, čeprav so ga pri tem njegovi ministri ovirali.

Ko je potoval iz Reichenaua v grad Gö-döllo na Ogrsko, je sprejel v dvornem vla-ku češkega poslanca Klofača. Cesar mu je šel nasproti, ga pozdravil v češčini in mu izrazil sožalje, ker mu je umrl sin. Prešel je nato na češko vprašanje. Češka naj bi postala samostojna država v okviru mo-narhije, kar bi se dalo izvesti brez preli-vanja krvi. Klofač je odvrnil, da si tudi Čehi želijo mirnega sožitja, ne morejo pa pozabiti krutih preganjanj med vso vojno. »Tista preganjanja Slovanov so bila naj-večja politična napaka!« je vzkliknil vla-dar.

Poslanec Klofač mu je očital, da je zve-za z Nemčijo spravila vladarsko hišo v te-danje obupno stanje. Drugi vzrok pa da so velenomske in madžarske vlade, zlasti

Czerninova. Vladar je prikimal. Vlak se je bližal Dunaju. Odkriti češki zastopnik je izstopil pred cesarjem, ki je gledal za njim, ko se je utapljal v meglenem jutru.

»Tako se potaplja monarhija,« je vzdih-nil proti svojemu tajniku Polzerju. Odgo-vorilo je enakomerno drdranje koles, kot glas usodnih mlinov.

Potomec prav tistega obešenega Karoly-a je postal načelnik ogrske vlade in je oklical madžarsko republiko. Zapovedal je vsem madžarskim vojakom, naj takoj po-ložijo orožje.

Cesar Karl je spoznal, da pomeni to po-velje znamenje konca. Avstro-Ogrska je pre-nehala obstajati.

Po Napoleonovih stopinjah

Stala pa je še ali bolje poginjala v strel-skih jarkih avstrijska armada. Nanjo je ce-sar oprl zadnje upanje kot nekoč Napo-leon na mlado gardo po bitki pri Lipskem. Dasi je bil že poražen, je cesar upal, kot nekoč Napoleon, da bo ogrodje vojske še vzdržalo. Prav v zadnjih dneh je izročil poveljstvo razbitih avstro-ogrskih čet madžarskemu maršalu baronu Kövessu.

(Dalje)

49. V tihi profesorjevi sobici je zavišalo, kot da bi vanjo vdrl vihar. Peggy je plan la kvišku, prevrnila stol in objela profesorja Greya. Peter in Jim sta zagnala taborniški klic, ki se je v veselju spremenil v pravo indijansko tuljenje. Stric Tom je z obrazom, žarečim od veselja stokal: »Same težave bodo s teboj!«

50. »Nob nih težav ne bo!« je zagotovila Peggy. »Ubogala bom dobrega profesorja, vse želje mu bom brala iz oči. Najbolj discipliniran član odprave bom! In kuhala vam bom! Naj začnem kuhati že nocoj?« se je ponudila profesorju. »Nocoj ne bo treba,« se je ta zasmejal. »Nocoj vam bo Ilen predstavil svojo kuharsko umetnost.«

51. Odpeljal je svoje goste v jedilnico. Medtem ko so čakali na večerjo, si je stric Tom zaželel kozarec vode. Stopil je k Henu v kuhinjo in mu razložil svojo željo. »Tu v vedru je voda že postana,« je dejal Indijanec, »iz vodnjaka vam bom prinesel svežo.« Stric Tom ni maral, da bi mu stregli, sam je prijel za vedro in stopil na vrt.

52. Luči, ki so sijale skozi okna in vrata, so osvetljevale vrt in vodnjak v njem. Stric Tom je ročno hitel zajemati vodo; ko je vedro že skoraj potegnil iz vodnjaka, ga je izpusil nazaj in prestrašeno zakričal. Tik pred njim je zrasla iz tal dva metra dolga kača in se mu dvignila skoraj do prsi. Tom je odskočil kot strela.

53. Njegov krik je privabil na vrt vse prebivalce hiše. Prvi je pritekel Hen. Ko je zagledal vzrok lovčevega strahu, je stopil h kači, jo pobožal po glavi in začudeno vprašal strica Toma: »Zakaj se bojite? Saj je čisto krotka! Okrog vodnjaka skačejo žabe. Prišla je večerjat.« Stric Tom je še vedno sopel in si brisal potno čelo.

54. »Prav ima!« je dejal profesor Grey, da bi ga pomiril. »To je kača musarama, ki nikomur ne stori zalega. Pozabil sem vas opozoriti nanjo. Ze leta in leta živi na mojem vrtu, povsem krotka je in vsak jo lahko poboža.« Peggy, ki je želela ugajati profesorju, je stegnila prst in kačo pobožala. »Vidiš, stric, res je čisto krotka!«

55. Stric Tom pa je najbrz po tem srečanju napovedal vsem kačam sovraštvo. Ko so sedli k večerji, je izjavil: »Profesor, obljubil sem vam, da vas bom spremljal. Sedaj pa sploh moram z vami, da bom pazil na Peggy. Toda povem vam, kač ne bom lovil in božal!« Slovesno je dvignil roko kot k prisegi in pogledal kvišku.

56. Po stropu je švignila podolgovata, črno-belo progasta živalca in obstala prav nad njegovo glavo. Stric Tom ni odvrnil očesa od nje in nazadnje nejevoljno vprašal: »Profesor, je tudi tole kakšen primerek vaših „krotkih“ kač?« — »Ne, to je povsem navadna kuščarica,« je pojasnil profesor. »Hvala lepa za pojasnilo,« je dejal stric Tom.

57. Slovesno je vstal, si naložil krožnik in ga odnesel na klop pred hišo. Peggy je stekla za njim in ga pregovarjala, naj se vrne k družbi. »Nekdo mora iz te hiše, ali kače in kuščarice, ali pa jaz!« je odločno zavrnil povabilo stric Tom. »Vsaj med jedjo naj me ta golazen pusti pri miru!« In res se ni vrnil, dokler ni povečerjal.